

Jaume Ferran i Palau Ferré

Un vincle intel·lectual

Inauguració de l'exposició:
Jaume Ferran i Palau Ferré

Dijous 21 de gener de 2021, a les 18h
Museu de Cervera

Art Palau Ferré
619 90 77 58
info@palaufferre.cat
www.palaufferre.cat
🐦 📷 📺
@palaufferre #palaufferre

Publicacions de l'Any Palau Ferré - 14
Dipòsit legal: B 1407 – 2021

Any Palau Ferré 2021.
Commemoració oficial de la Generalitat de Catalunya.

PINTAR PARAULES, ESCRIURE COLORS

Carme Bergès
Directora del Museu
de Cervera

"És agradable veure com un bon poeta transporta la imaginació d'un altre artista, tot permetent-li crear el seu propi equivalent de la poesia. L'artista plàstic, per treure el millor de la seva obra, ha d'evitar adherir-se de forma massa servil al text. Pel contrari, ha de treballar lliurement, enriquint la seva sensibilitat mitjançant el contacte amb el poeta que ha d'il·lustrar".

Henry Matisse

El Museu de Cervera participa del centenari de Palau Ferré amb una exposició la qual, alhora que reivindica l'obra d'aquest pintor, posa en relleu la vinculació personal que va existir entre ell i el poeta cerverí Jaume Ferran. Així, us proposem un diàleg entre dos personatges que il·lustren, cadascú des de la seva pròpia experiència vital i professional, un moment històric, el de la Catalunya de postguerra. El seu esdevenir marca el pols de la cultura catalana. Aquest diàleg s'estableix entre dos homes units per un mateix sentiment de pertinença a la terra que els va veure néixer i créixer: Palau Ferré, neix en una casa pairal lligada a la història de Montblanc; Jaume Ferran forma part d'una de les nissagues amb solera de Cervera, nebot d'Agustí Duran i Sanpere i, per tant, unit també a la memòria del Museu.

Tots dos es van formar a Barcelona: mentre Palau Ferré entra a la Facultat de Belles Arts, Ferran estudia Dret i Filosofia i Lletres. Serà en aquesta darrera disciplina on trobarà l'essència creativa que, en forma de poemes, memòries o assajos, el vincularà amb la generació del 50.

Més tard i seguint camins diferents, els dos marxaran a Madrid, on es van conèixer. Ambdós continuaran el viatge amb afany d'aprendre i dur a terme la seva activitat cultural sense limitacions. Ferran marxarà a EEUU com a professor universitari i Palau Ferré a l'efervescent París.

I una darrera coincidència, tots dos enyoren el territori: l'un ho farà a través dels seus versos que l'apropen a una Cervera físicament llunyana però emocionalment propera, i l'altre, amb el retorn a Montblanc i l'orgull de romandre i treballar des de i per casa.

En definitiva, un recorregut intel·lectual i vital que els va unir en una amistat fructífera i duradora que va estendre complicitats en treballs compartits però, sobretot, en trobades i retrobaments.

L'exposició que presentem posa l'atenció en aquesta coneixença i el seu reconeixement. Tot i que parteix de dos noms concrets, enllaça plenament amb l'afany del Museu per establir valors universals a partir de narratives en primera persona i arrelades a una geografia vital. Tot un recorregut de vida que s'ha pogut reconstruir gràcies als estudis realitzats per Francesc Marco-Palau, comissari de la mostra. Les seves recerques ens han permès aprofundir en aquests dos personatges i acceptar el repte de participar en l'Any Palau Ferré i, al mateix temps, reivindicar el poeta de casa nostra.

Art, cultura, amistat, color, poesia.... vida!

"Ens acollia amb un somriure de montblanquí passat per París i tornat a redós del poble de sempre. Brindàvem amb vi de la Conca i admiràvem les seves últimes obres: gira-sols agegantats, roselles enceses, noies somiades amb un colom als llavis".

Jaume Ferran, *Diari de tardor*, 2008

Retrat de Carmen Rodríguez de Velasco.
Carbonet sobre paper.
Maties Palau Ferré.

Palau Ferré

LA POESIA, L'ART I L'AMISTAT

Rosa de les Neus Marco-Palau
Doctora en Comunicació i
besneboda de Palau Ferré

Francesc Marco-Palau
Doctor en Història i
besnebot de Palau Ferré

El maig de l'any 1957, el pintor Maties Palau Ferré (Montblanc, 1921-2000) exposa a l'Ateneo de Madrid. Entre els assistents a la inauguració s'hi troben diversos catalans que viuen a la ciutat. És allà on l'artista coneix un poeta de Cervera que viu a Madrid i amb qui estableix una amistat que durarà tota la vida. És Jaume Ferran (Cervera, 1928 – Smyrna, 2016).

Jaume Ferran i Palau Ferré connecten de seguida. Són diversos els elements que els enllacen: la generació, la territorialitat i el moment vital. Així, tot i que Jaume Ferran és una mica més jove, ambdós formen part de la generació nascuda als anys vint i que estudia durant la postguerra, als anys quaranta. A més, els dos cursen carreres acadèmiques vinculades a l'esperit humanista: un Filosofia i Lletres, l'altre Belles Arts.

Poeta i pintor havien mantingut fins aleshores un mateix periple vital. Tots dos són fills del món rural i de comarques limítrofs –la Segarra i la Conca de Barberà– que han fet el pas a Barcelona pels estudis i que en certa manera s'estan vinculant també amb el món cultural del Madrid de l'època.

De la mateixa manera, aquell 1957 ambdós tenen una perspectiva internacional propera: Jaume Ferran s'estableix als Estats Units i, en paral·lel, Palau Ferré amplia la seva formació a París, on viurà uns anys becat pel govern francès.

EL "VIA CRUCIS" DE VALLFOGONA

Oh, tuf que de Canvers a Barcelona
en rossi o a taló passas ta via...

No te recomendaré hoy, como en el soneto que nel menique, qui viertes al error de Vallfogona —a quita an alibuya el poema, que Rubió y Ricau reivindican para Massanés—, pero sí que no te pierdas la visita a sus dominios, en el verde caracol de la Sengra —primera sorpresa—, como al el diminuto y agostado Rascorb qu'ilustra porceluier —al marco en las arbores del balneario— el adonde barreco por el que su legendaria recorre vino a serena convicción. Pero ya te pedirá más. Cuando él pueñteillo —a pla o a cabello— remonta el curso del riachuelo hasta la moderna capilla, donde encontrará una de las obras maestras de nuestra pintura contemporánea: el Via Crucis de Maties Palau Ferré.

He dicho en otra ocasión, en otras ocasiones, que hay que gustar de la obra de Maties en su dimensión tan sencilla y escondida. Me equivocaba. El pintor nos ha mostrado que se puede gustar en las más asombrosas galerías del mundo. Pero además, visitando de Corvera —dando a mi me ocurre— es suficiente con llegar a Vallfogona.

El pintor —o, en la ocasión, el carmita— eligió la capilla de Vallfogona para sede de una de sus obras más significativas. En ella lo que ya sabemos la estructura social en que a menudo se manifiesta la personalidad del artista —presente, por ejemplo, en sus «mutilaciones»— está llevada a un límite que coincide exactamente al tema que quiere servir, en el que la insinucción parece siempre templada por el furor del ser y venáculo. De cuya unión aparece el Via Crucis que sirve hoy con tanta eflicia la expresión religiosa —en una dimensión vagamente ingenuista— como le sirviera antes nuestras pinturas murales románicas.

Podría pasarse una hora clara entre aquellos murales, que Fijón llama «almogávares de l'esperit», y el Via Crucis de Maties. Pasaría, indudable, por la mejor que el arte catalán ha sabido dar al mundo. Cada siglo lo descubre, al pasar de los siglos, entre las ruinas de una capilla del siglo XX. Pero no es preciso esperar tanto. Podemos descubrirlo ahora. Sigue todo el túneles —en rossi o a taló— la asercan a Canvers —que, por otra parte, no está tan lejos.

Entonces, caminante, toma mi consejo y acómpañame a Vallfogona.

Jaime FERRÁN

Syracuse, N. Y., marzo 1971

Entre la literatura i l'art

Des de la seva coneixença, les col·laboracions entre la literatura i l'art seran constants.

Un dels pocs retrats que realitzarà Maties Palau Ferré al llarg de la seva vida serà a l'esposa de Jaume Ferran, Carmen Rodríguez de Velasco. Al mateix temps, Jaume Ferran dedica articles a l'artista i la seva obra en capçaleres d'aquell moment com la revista *Destino* o *El Correo Catalán*. També Jaume Ferran s'inspira en Palau Ferré per idear alguns dels seus versos.

Els grans projectes

L'any 1970, Palau Ferré torna a exposar a Madrid. La mostra, celebrada a la Biblioteca Nacional d'Espanya, s'inaugura el dia de Sant Jordi, i compta amb una presentació escrita per Jaume Ferran, és el pròleg del catàleg de l'exposició.

Si l'exposició de 1970 representa una consolidació de Palau Ferré, la proposta que rebria uns mesos després encara internacionalitza més la seva pintura.

Per tal de commemorar el 90è aniversari de Pablo Picasso, el Museu Everson de Nova York i la Universitat de Syracuse preparen un homenatge nord-americà a la trajectòria del malagueny. Per a l'efemèride s'encarrega a Maties Palau Ferré, en qualitat d'únic pintor convidat, que ideï una obra artística per a la celebració.

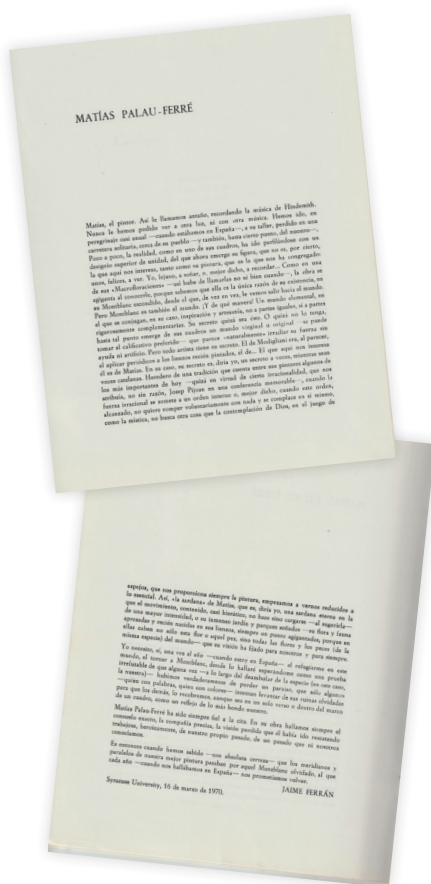
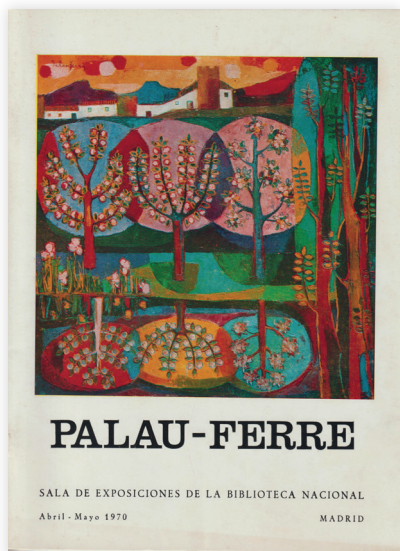
FERRAN, Jaume.
"El Via Crucis de Vallfogona".
Destino, març de 1971.

Palau Ferré sempre havia defugit l'etiqueta de "Picasso número 2" que la premsa li havia assignat pel fet de ser continuador del cubisme en una època en què a l'art hi imperava el camí cap a l'abstracció, en aquesta ocasió accepta el projecte perquè és Jaume Ferran qui li fa la petició des de la universitat americana. D'aquí en sortirà una reinterpretació de Palau Ferré del *Guernica* de Picasso.

La perspectiva dels anys

L'amistat entre Jaume Ferran i Palau Ferré es va mantenir sempre i, així, a més de les cartes per avió que s'enviaven, es retrobaven cada estiu, quan Jaume Ferran i la seva família tornaven a Catalunya per passar unes setmanes de vacances a Cervera i Cambrils. Eren dies de llargues sobretaules que Jaume Ferran recorda als seus llibres de memòries.

Pròleg de Jaume Ferran al catàleg de l'exposició de Maties Palau Ferré a la Biblioteca Nacional. Madrid, 1970

Maties, el pintor

Amb paraules de Hindemith,
és a dir
amb estricta
correspondència de color i música
vaig voler un dia fixar el teu pas apressat
pel Madrid de la nostra
joventut.

Però en elles
encara no hi eres present.
Diversos anys
més tard
i a la tornada
d'algun viatge ultramarí,
vaig anar
a buscar-te al bressol
del teu món,
a Montblanc,
la teva ciutat amagada.

Vaig preguntar per casa teva,
però vaig saber de sobte
que a Montblanc tota casa era casa teva
però
ja havia preguntat.

Poema de Jaume Ferran
dedicat al pintor Palau Ferré.
Agost de 1967

Em van dir
que allà al final del poble
quan gires
cap a l'eternitat,
et trobaria...

Aixecaves casa teva
en un jardí de càntirs pintats
que donaven fe de la teva presència
i he tornat a repetir,
amb paraules de Hindemith,
és a dir,
amb estricta
correspondència de música i color
el títol,
que un dia
al Madrid de la nostra
joventut et va atorgar,
que és el que va amb lúcida
voluntat d'homenatge
presidint aquestes línies
que voldrien tenir
la secreta harmonia,
que ordena els teus colors,
a anomenar-te,
avui com abans,
Maties, el pintor.

Fragment de l'esbós de l'obra
encarregada per la Universitat
de Syracuse a Maties Palau Ferré
l'any 1971.

Maties Palau Ferré

(Montblanc, 1921-2000)

Pintor, escultor i ceramista.

Format a l'Escola Superior de Belles Arts Sant Jordi de Barcelona, Palau Ferré va ser un artista molt influït pel cubisme picassà, per la Barcelona dels Salons d'Octubre i pels anys viscuts a París, a la dècada dels cinquanta i els seixanta. També va exposar als Estats Units.

Vinculat als valors de la pau, la llibertat i la solidaritat va col·laborar amb diverses ONG i va donar suport a projectes socials i culturals. Conegut com "el pintor que cremava els seus quadres", és un dels artistes més singulars de l'art català del segle XX. El 2021 se'n celebra el centenari. Commemoració oficial de la Generalitat de Catalunya.

Jaume Ferran

(Cervera, 1928 - Smyrna, 2016)

Escriptor, poeta i professor de literatura.

Format a Barcelona i a Madrid, on va treballar amb Eugeni d'Ors, Jaume Ferran va desenvolupar la seva trajectòria professional als Estats Units, com a professor de la Universitat de Colgate i de la Universitat de Syracuse.

Com a poeta, és un autor que pertany a la Generació del 50, amb Alfons Costafreda, José Agustín Goytisolo o Carlos Barral.

Recentment es va publicar un llibre autobiogràfic pòstum *El cercle daurat* (2020), que complementa dos volums memorialistes que Jaume Ferran havia publicat anteriorment: *Memòries de Ponent* (2001) i *Diari de tardor* (2008).

ANY
PALAU FERRÉ
2021

Museu Comarcal
de Cervera